

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือ ในการก่อให้เกิดสันติภาพและนำมาซึ่ง เสถียรภาพทางการเมือง ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจในภูมิภาค ภายใต้วัตถุประสงค์ความร่วมมือทาง เศรษฐกิจของอาเซียนได้เริ่มขึ้น ภายหลังจากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 1 ณ ประเทศอินโดนีเซียในปี พ.ศ. 2519 โดยมีโครงการความร่วมมือเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ระบบสิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangements : PTA)

ภายใต้อาเซียนระบบสิทธิพิเศษทางการค้าอาเซียน (PTA) ประเทศภาคีอาเซียนมีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ ได้เริ่มนำสิทธิพิเศษทางการค้า ด้วยการลดหย่อนอัตราภาษีศุลกากร

PTA จึงเป็นเครื่องมือที่กลุ่มอาเซียนพยายามสร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ กระแสการค้าระหว่างประเทศสมาชิกของกลุ่มขยายตัวมากขึ้น โดยทำการลด ภาษีศุลกากรที่จัดเก็บจากสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า การดำเนินการหรือการนำใช้ประโยชน์จาก ระบบสิทธิพิเศษฯ นี้ กลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

สาเหตุที่การค้าภายใต้ระบบสิทธิพิเศษฯ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรพบว่าเป็นได้จาก

1. มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non-tariff Barriers) ที่ประเทศสมาชิกริ่มาใช้ต่อสินค้านำเข้าซึ่งไม่กระตุ้นให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกขยายตัว เช่น Import Licensing

2. มาตรการภาษีศุลกากรถึงแม้ว่าจะมีการลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับรายการสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษฯ ระหว่างกัน แต่ถึงกระนั้นความลึกหรือระดับของการลดภาษีก็อยู่ในระดับที่ไม่พอเพียงที่จะกระตุ้นให้การค้าขยายตัว

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของอาเซียนในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและจากภาวะทางการค้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ประเทศต่าง ๆ พยายามสร้างกลุ่มการค้าขึ้นและมีแนวโน้มของการกีดกันทางการค้าโดยประเทศพัฒนาแล้วสูงขึ้น อันเป็นผลมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในหลาย ๆ ภูมิภาค

ดังนั้น เขตการค้าเสรีอาเซียนจึงเกิดขึ้นเพื่อที่จะกำหนดหรือวางแนวทางการร่วมมือทางเศรษฐกิจแนวใหม่ เพื่อสร้างอำนาจในการเจรจาในเวทีการค้าโลกและลดผลกระทบจากการรวมกลุ่มการค้าในภูมิภาคอื่นๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศจึงร่วมกันจัดตั้ง เขตการค้าเสรีอาเซียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในกำหนดเวลา 15 ปี โดยเริ่มในวันที่ 1 มกราคม 2536 ทั้งนี้สมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศร่วมกัน โดยกำหนดใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน (CEPT) เป็นกลไกหลักในการลดภาษีให้อยู่ในระดับต่ำเพียง 0 - 5% และกำหนดให้สินค้าทุกประเภท ยกเว้นสินค้าเกษตรให้อยู่ภายใต้ข้อตกลง CEPT นอกจากนั้นยังกำหนดเป็นพันธกรณีให้ทุกประเทศสมาชิกอาเซียน จะต้องยกเลิกการจำกัดการนำเข้าด้านปริมาณ อันรวมไปถึงข้อจำกัดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษีด้วยซึ่งเป็นมาตรการร่วมกันที่ประเทศ

สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) อันเป็นไปตามหลักการเปิดกว้างและเสรีของแกตต์

ภายใต้ข้อตกลงอัตราภาษีพิเศษร่วมกัน (CEPT) ที่เป็นพันธกรณีตามกฎหมายที่สมาชิกประเทศจะต้องปฏิบัตินี้ จากการศึกษาในส่วนของผลกระทบต่อบริบทด้านกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ระเบียบภายในที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง

บริบททางกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ภายในที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน จากการศึกษาพบว่า ที่ผ่านมาทางการได้ให้ความคุ้มครองต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันมาโดยตลอด กระทำโดยใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการปกป้อง จากการตั้งกำแพงภาษีขาเข้าในอัตราจัดเก็บที่ค่อนข้างสูง และตั้งข้อจำกัดในการนำเข้าทางด้านปริมาณ โดยกำหนดการควบคุมการนำเข้าที่ต้องได้รับอนุญาตภายใต้ข้อตกลง CEPT ประเทศไทยซึ่งในฐานะสมาชิกอาเซียนจึงมีพันธะตามกฎหมายจะต้องดำเนินการลดภาษีศุลกากรให้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดกล่าวคือให้ลดภาษีเหลือร้อยละ 0 - 5% และให้ยกเลิกข้อจำกัดในการนำเข้าด้านปริมาณ แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่า จะต้องลดภาษีให้เหลือ 0 - 5% ภายในเวลาอันรวดเร็วแต่อย่างใดไม่ ประเทศไทยก็สามารถเลียบปรับโครงสร้างภาษีศุลกากรขาเข้าในเหมาะสมกับระยะเวลาที่จะให้เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันหรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ปรับตัวเพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด หรือกระทั่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจนสามารถแข่งขันกับปาล์มน้ำมันที่นำเข้า เนื่องจากคาดว่าเกษตรกรจะเป็นผู้ได้รับผลกระทบในทางลบต่อการดำเนินการ อย่างไรก็ตามการเลือกปรับโครงสร้างภาษีคงต้องอยู่ภายใต้กรอบเงื่อนไขการลดภาษีตามที่ CEPT ได้ระบุไว้ โดยที่ในระยะแรกของการลดภาษี กล่าวคือในช่วงแรกของกขลดภาษีศุลกากรขาเข้าเหลือร้อยละ 20 ในระยะ 8 ปี ซึ่งคงจะต้องคงการใช้อนุมาตรการจำกัดการนำเข้าเพื่อควบคุมเอาไว้ก่อนในช่วงนี้ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพการผลิตและความต้องการน้ำมันพืชเป็นหลัก

สำหรับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องด้วย ในที่นี้จำกัดการศึกษาลงไป เฉพาะในส่วนของอุตสาหกรรมน้ำมันก๊ว เหลือง เนื่องจากคุณสมบัติของน้ำมัน บาล์มและน้ำมันก๊ว เหลืองที่จัดได้ว่าเป็นสินค้าที่ทดแทนกันได้และมีความเกี่ยวพัน กันโดยตรง จากการศึกษาพบว่า การที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของ ข้อตกลงอัตราภาษีพิเศษร่วมกัน (CEPT) นั้น โดยผลของข้อตกลง CEPT แล้ว คงส่งผลกระทบต่อมาตรการทางกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม น้ำมันก๊ว เหลือง ในลักษณะที่ตนเองเดียวกันกับที่ส่งผลต่อกฎหมายหรือ กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมบาล์มน้ำมัน เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศไทย คงดำเนินนโยบายอันมีลักษณะ เป็นการปกป้องต่ออุตสาหกรรมน้ำมันก๊ว เหลือง โดยการตั้งกำแพงภาษีและตั้งข้อจำกัดในการควบคุมปริมาณการนำเข้า ทั้งนี้คง กำหนดให้การนำเข้าแต่ละครั้ง จะต้องได้รับอนุญาตนำเข้า อย่างไรก็ตามจาก การศึกษาถึงผลกระทบในส่วนนี้เองก็พบว่าโดยผลของ CEPT ตามพันธกรณีแล้ว ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมน้ำมันก๊ว เหลืองน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดที่ ประเทศอาเซียนทุกประเทศมีเหมือนกันในด้านที่เกี่ยวกับการผลิตส่วนใหญ่ เป็น การผลิตเพื่อพอเพียงต่อการบริโภคภายในประเทศเท่านั้น ดังนั้นตามพันธกรณี CEPT จึงไม่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมน้ำมันก๊ว เหลืองมากนัก แต่หากจะถูก กระทบจากการนำเข้าน้ำมันบาล์ม ซึ่งเป็นสินค้าที่สามารถทดแทนกันได้มากกว่า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตามข้อตกลง CEPT เพื่อการจัดตั้งเขตการค้า เสรีจะทาให้ประเทศไทยไม่มีสิทธิจะปกป้องอุตสาหกรรมน้ำมันบาล์มและน้ำมัน ก๊ว เหลือง ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยเสียเปรียบ แต่โดยภาพรวมเขต การค้าเสรีเป็นการให้สิทธิพิเศษทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อสมาชิกในกลุ่ม ที่ทำการจัดตั้งสำหรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะพอสรุปได้ดังนี้

ผลประโยชน์

1. ทำให้เกิดการขยายตัวของกระแสการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในกลุ่มอันเกิดจากการยกเลิกสิ่งกีดขวางการค้าทั้งมาตรการภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกระแสการค้าหมายถึงมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าที่จะเพิ่มขึ้นภายหลังจากมีการยกเลิกมาตรการภาษีศุลกากรและไม่ใช่ภาษีศุลกากรของแต่ละประเทศสมาชิก ภายใต้อัตราการนำเข้าที่มีการจัดตั้ง เขตการค้าเสรีในกลุ่มอาเซียน

2. มีผลให้ระดับราคาสินค้าบริโภคลดลงอันเกิดจากระดับราคาสินค้านำเข้าลดลง เนื่องจากการยกเลิกมาตรการทางด้านกำแพงภาษีและข้อจำกัดอื่น ๆ ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสทางการค้า เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน แต่ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้านำเข้าจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอัตราภาษีศุลกากรเฉลี่ยของแต่ละประเทศจะมีค่ามากหรือน้อยเพียงใดเป็นสำคัญ

3. การจัดตั้ง เขตการค้าเสรีอาเซียน โดยกำหนดให้ทุกประเทศลดภาษีศุลกากรและข้อจำกัดอื่น ๆ เป็นการสร้างความมั่นใจในการเข้าสู่ตลาดประเทศสมาชิกของผู้ส่งออกสินค้าจากประเทศกลุ่มอาเซียนด้วยกันเอง ขณะเดียวกันเป็นการก่อให้เกิดโอกาสในการลงทุนสำหรับสินค้าที่ต้องอาศัย Economic of Scale หรือต้องอาศัยตลาดรองรับขนาดใหญ่ แม้ว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน จะเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวภายในระยะสั้น แต่โครงสร้างสินค้าการส่งออก - นำเข้าของประเทศสมาชิกมีการกระจายมากขึ้น ย่อมจะช่วยผลักดันให้การค้าภายในกลุ่มขยายตัวมากขึ้นในระยะยาว ถ้าแต่ละประเทศแบ่งกันผลิตสินค้าตามที่ตนได้เปรียบ และร่วมกันกำหนดนโยบายในการผลิตส่งออกในแนวเดียวกัน เพื่อป้องกันการขายตัดราคาหรือแข่งขันกันเองภายในกลุ่มสมาชิก

4. AFTA จะกลายเป็นกระแสการปรับตัวครั้งใหญ่ของกลุ่ม ASEAN เพื่อให้การค้าภายในกลุ่มเป็นไปโดยเสรี มีอัตราภาษีต่ำสุดซึ่งจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและหันมาร่วมมือกันจะทำให้สามารถสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีการค้าโลกได้เมื่อเผชิญกับกลุ่มการค้าอื่น ๆ ตลอดจนยังช่วยดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้าสู่ภูมิภาคได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งรับสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าโลกได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแม้จะพบว่า การที่รัฐบาลนำอุตสาหกรรมน้ำมันพืชเข้าไปอยู่ภายใต้ข้อตกลง CEPT โดยเร่งรัดที่จะต้องทำการลดภาษีศุลกากรโดยเร่งด่วนและยกเลิกข้อจำกัดอื่น ๆ นั้น อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มและน้ำมันถั่วเหลือง จะได้รับผลกระทบเชิงลบ เนื่องจากที่ผ่านมาอุตสาหกรรมดังกล่าวได้รับการปกป้องมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอาจใช้เงื่อนไขและเงื่อนไขตามพันธกรณีของข้อตกลง CEPT เพื่อที่จะบรรเทาผลกระทบเชิงลบที่อาจจะเกิดขึ้นโดยการเลือกปรับโครงสร้างภาษีศุลกากรขาเข้าให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่จะให้เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมีโอกาสปรับตัวได้ทัน

แนวทางหนึ่งที่จะดำเนินการได้คือ ให้มีการลดภาษีศุลกากรขาเข้าต่ำที่สุดตามเงื่อนไขภายใต้ CEPT ดำเนินการปรับโครงสร้างภาษีศุลกากรอย่างเป็นขั้นตอน โดยกำหนดอัตราการลดภาษีศุลกากรขาเข้าที่ละน้อย โดยเฉพาะในช่วงแรกของการลดภาษีขาเข้าเหลือร้อยละ 20 ในระยะ 8 ปี และให้คงการใช้มาตรการจำกัดการนำเข้าไว้เช่นเดิมในช่วงดังกล่าว ในส่วนระยะที่ 2 ควรลดอัตราภาษีศุลกากรร้อยละ 20 ลงเรื่อย ๆ จนเหลือร้อยละ 5 ภายใน 7 ปี ต่อจากช่วง 8 ปีแรก พร้อมทั้งลดมาตรการอื่น ๆ

หากกรณีที่มีการปฏิบัติตามขั้นตอนของการลดภาษีศุลกากร ตามพันธกรณี ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงคือการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันหรือสินค้าที่ แข่งขันโดยตรงก็อาจจะขอระงับการให้สิทธิพิเศษด้านการลดภาษีได้เป็นการชั่วคราว ตามที่พันธกรณีได้ระบุให้สิทธิแก่รัฐสมาชิกที่สามารถกระทำได้ ตามที่ บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ของ CEPT เรื่องมาตรการฉุกเฉิน นอกจากนี้ การเยี่ยวยาความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นโดยเงื่อนไขแห่งข้อตกลง CEPT ดัง กล่าวมาแล้ว ประเทศไทยน่าจะจะใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทุ่มตลาด พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการป้องกันการทุ่มตลาด หากมีข้อเท็จจริงปรากฏต่อมาในภายหลังว่า การนำสินค้ามาจำหน่ายในราชอาณาจักรในราคาต่ำกว่าราคาปกติของสินค้านั้น อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ กิจการอุตสาหกรรมภายในประเทศ ประเทศไทยอาจเก็บอากรตอบโต้การ ทุ่มตลาดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทุ่มตลาด พ.ศ. 2507

หรืออาจใช้การเก็บอากรพิเศษตามพระราชกำหนดพิกัตอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ตามมาตรา 13 ดังที่ได้บัญญัติไว้ดังนี้ "ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลัง เห็นว่าของใดที่นำเข้ามาเป็นของที่ได้รับการช่วยเหลือจาก ประเทศหรือบุคคลใดโดยวิธีอื่น นอกจากการคืนหรือชดเชยเงินค่าภาษีอากร อัน ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การเกษตรหรืออุตสาหกรรมในประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจ ประกาศให้เรียกเก็บอากรพิเศษแก่นั้นในอัตราที่เห็นสมควรนอกเหนือจาก อากรที่พึงต้องเสียตามปกติ แต่อากรพิเศษที่เรียกเก็บนี้ จะต้องไม่เกินจำนวนที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เห็นว่าได้มีการช่วยเหลือดังกล่าวข้างต้น"

หรืออาจใช้การเก็บจากค่าธรรมเนียมพิเศษตามพระราชบัญญัติการส่งออก ไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 มาตรา 5(4) ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ที่จะกำหนดประเภทและชนิด สินค้าที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกหรือในการนำเข้าได้ในกรณี ที่มีความจำเป็นเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

สาธิตประ โยชน์

การสาธารณสุข ความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
 ของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์อื่นใดของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์อื่นใด
 ของรัฐ จากบทบัญญัติจึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้กว้าง ดังนั้นถ้าสินค้า
 นั้นจะมีการนำเข้ามาโดยการทุ่มตลาด รัฐมนตรีก็สามารถใช้อำนาจตามมาตรา
 นี้ได้ ซึ่งการเรียกเก็บค่าธรรมนิยมพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ไม่มีการกำหนด
 เพดานไว้แต่ประการใด จึงเป็นอำนาจของรัฐมนตรีที่จะกำหนดอัตราค่า
 ธรรมนิยมพิเศษเอง หรือรัฐมนตรีอาจจะใช้อำนาจตามมาตรา 5(6) ทำการ
 กำหนดมาตรการอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการเรียกเก็บค่าธรรมนิยมพิเศษดัง
 กล่าวข้างต้น เพื่อป้องกันการทุ่มตลาดก็ได้

อย่างไรก็ดีผู้เขียนยังมีความเห็นว่า การสนับสนุนให้มีการรวมตัวของ
 ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมบาล์มและน้ำมันของไทยในแคว้น ซึ่ง เป็นลักษณะเดียวกัน
 กับอุตสาหกรรมบาล์มและน้ำมันของมาเลเซีย กล่าวคือเป็นการผลิตแบบครบ
 วงจร ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาในประสิทธิภาพการผลิต การวางแผนการ
 ผลิต ทั้งบาล์มน้ำมันและน้ำมันบาล์มให้สอดคล้องกันอีกทั้งยังสามารถควบคุมต้นทุน
 การผลิตให้อยู่ในระดับต่ำอีกด้วย จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่อุตสาหกรรมบาล์มและ
 น้ำมันของไทยจะได้พัฒนาให้พึ่งตนเองได้เพื่อก้าวสู่ทิศทางการค้าเสรี

อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่า กรอบระยะเวลา 15 ปี ที่
 สมาชิกอาเซียนจะต้องดำเนินการลดเลิกภาษีศุลกากรเพื่อให้การจัดตั้ง เขตการ
 ค้าเสรีอาเซียนบรรลุผลสำเร็จนั้น น่าจะเป็นระยะเวลาเพียงพอที่รัฐบาลจะ
 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันบาล์ม
 และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องให้สามารถแข่งขันกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ
 ได้ ทั้งนี้หากปรากฏว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการผลิต
 ไม่สามารถตอบสนองพัฒนาการในศักยภาพให้พอจะแข่งขันกับสมาชิกอื่น ๆ ได้
 ก็น่าจะที่จะมีการพิจารณา "หลักการได้เปรียบเทียบ (Comparative
 Advantage)" สำหรับอุตสาหกรรมกลุ่มนี้ว่ามีความได้เปรียบประเทศอื่น ๆ
 เพียงพอที่จะสนับสนุนให้มีการประกอบอุตสาหกรรมนี้ต่อไปหรือไม่ เพื่อว่ารัฐบาล

จะได้มุ่งความสนใจต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่มีศักยภาพสูงและมี
ความได้เปรียบสูงกว่าให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวม
มากกว่า

ศูนย์วิจัยทรัพย์สิน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย